

Norsk
Redaktørforening

NORSK
PRESSEFORBUND

Norsk
Journalistlag

MEDIEBEDRIFTENE

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

Deres referanse

25/2019

Dato:

30.09.2025

Høring – utkast til ny lov om kunstig intelligens (KI-loven)

1. Innledning

Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag og Mediebedriftenes Landsforening takker for muligheten til å gi innspill og leverer her et felles høringssvar til forslag til ny KI-lov, som gjennomfører EUs KI-forordning (AI Act) i norsk rett. Presseorganisasjonene støtter innføringen av et helhetlig, harmonisert regelverk for kunstig intelligens. Norge er allerede på etterskudd med å sikre at KI utvikles og brukes i tråd med menneskerettigheter, demokratiets integritet og rettsstatens prinsipper.

Samtidig er det viktig at rammene som skal beskytte samfunnet mot skadelig bruk av KI, ikke ender opp med å begrense andre demokratiske verdier, som ytrings- og pressefrihet.

Presseorganisasjonene er særlig opptatt av hvordan lovverket og gjennomføringen av KI-forordningen sikrer ytringsfriheten, redaksjonell frihet, allmennhetens tilgang til informasjon og immaterielle rettigheter.

2. Overordnet merknad

Kunstig intelligens kan både være en drivkraft for innovasjon og en trussel mot grunnleggende rettigheter. For journalistikken gir teknologien nye og kraftfulle verktøy for kildearbeid og informasjonsbehandling. Disse må selvsagt brukes innenfor de presseetiske rammene som gjelder for redaktørstyrte journalistiske medier i Norge. Redaktøren har det fulle ansvaret, både juridisk og etisk, for alt som publiseres – også generert innhold.

De rettslige rammene for KI må forankres tydelig i ytringsfrihetens prinsipper. I denne sammenheng savner vi at høringsnotatet redegjør for Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10 i gjennomgangen av gjeldende rett. Dette svekker utgangspunktet for en helhetlig vurdering. KI-loven må praktiseres i lys av Norges særlige tradisjoner for offentlighet, mediemangfold og pressefrihet.

3. Åpenhet om KI-bruk og redaksjonell frihet

Åpenhetskrav som følger av forordningen:

Artikkel 50 skal sikre åpenhet og merking ved bruk av syntetisk innhold. Dette mener vi er en fornuftig tilnærming.

Det samme gjelder merkekravene som følger av artikkel 50 punkt 2-4. Merking er et effektivt virkemiddel mot desinformasjon og manipulerende innhold. Når KI kan produsere store mengder realistisk innhold på norsk og i norsk kontekst, må mottakerne settes i stand til å vurdere informasjonens troverdighet. Forutsigbare og klare plikter om merking kan styrke rettssikkerheten, redusere risikoen for misbruk og gjøre teknologigigantenes ansvar tydelig.

Redaktørstyrte medier er allerede underlagt forpliktelser:

Presseetikken og Vær Varsom-plakaten er utgangspunktet for all redaksjonell virksomhet uavhengig av hvilken metode man benytter seg av. Disse stiller allerede strenge krav til bruk av manipulerede fremstillinger. Dette er velutviklede og forpliktende prinsipper som skal sikre at sannhet, etterrettelighet og publikums behov ivaretas. I takt med utviklingen av ny teknologi må redaksjonene gjøre løpende og konkrete vurderinger innenfor rammene av og opp mot Vær Varsom-plakaten og norsk lov. I en sak fra 2022 understreker pressens klageorgan PFU, nettopp dette: «Pressens Faglige Utvalg (PFU) minner om at Vær Varsom-plakaten gjelder for alle typer redaksjonelt innhold, og at innhold skapt av roboter og kunstig intelligens er underlagt det samme redaktøransvar som annet innhold.» (PFU-sak 22-208).

I januar 2023 ga Norsk Redaktørforening råd til redaksjonelle retningslinjer for bruk av KI: [Råd om redaksjonell bruk av kunstig intelligens](#). Disse rådene bygget på innspill fra flere redaksjoner, som VG, Adresseavisen, Haugesunds Avis, Aftenposten, NRK, Nettavisen, TV 2 og Dagens Næringsliv og gir råd om alt fra helautomatiske tjenester, bruk av upublisert materiale i språkmodeller, publisering av genererte bilder som kan forveksles med ekte bilder og merking. Rådene gir veiledning innenfor rammene av presseetikken.

Krav om merking kan utledes fra presseetikken. Det følger blant annet fra rådene fra Norsk Redaktørforening at generativ KI som hovedregel bør gjennomgå av mennesker før publisering, at KI-genererte bilder som kan forveksles med ekte mennesker, situasjoner eller hendelser må behandles særlig varsomt, og at merking skal være tydelig og forståelig. Den beskyttelsen åpenhetskravene og krav om merking i KI-forordningen skal gi, er derfor allerede ivaretatt av presseetikken.

Siden redaksjonelle medier har dette rammeverket som også gjelder ved bruk av KI, er det ikke det samme behovet for regulering som gjelder for andre aktører i samfunnet. Risikoen for skade er allerede redusert. I tillegg vil lover som griper inn i redaksjonell virksomhet være i konflikt med både ytringsfrihet og redaksjonell uavhengighet, noe som i så fall er i strid med hele formålet med forordningen, som er å verne om grunnleggende rettigheter, se artikkel 1. Som kjent skal forordninger tolkes i lys av sitt formål.

I lys av dette mener vi det er nødvendig og riktig å ha mekanismer som beskytter redaksjonell frihet og uavhengighet. Krav om merking må derfor suppleres med et unntak som gir rom for redaksjonell uavhengighet.

Dette bør sikres nasjonalt. I tillegg bør dette spilles inn [til EU-kommisjonens høring om retningslinjer for transparens av kunstig intelligens-systemer](#). Presseorganisasjonene kommer til å gjøre dette, men det vil være en klar fordel om også norske myndigheter er pådrivere for en føring om at retningslinjene bør inneholde bestemmelser som beskytter pressefriheten, herunder redaksjonell frihet og uavhengighet.

Vi legger til grunn at unntaksbestemmelsen i artikkel 50 nr. 4 annet ledd, jf. fortalens avsnitt 134 åpner for dette. Bestemmelsen bør forstås slik at merkekravet kun gjelder KI-manipulerte *bilder, lydfiler eller videoer* («deepfakes») der publikum ikke kan skille ekte fra falskt.

KI-generert *tekst* faller utenfor merkekravet når «innholdet er gjennomgått av mennesker eller har vært gjenstand for redaksjonell kontroll, og en fysisk eller juridisk person har redaksjonelt ansvar for offentliggjøringen av innholdet.» Dette er også lagt til grunn i høringsnotatet (punkt 7.2, side 24), som viser til unntak for «tekstmateriale som publiseres av noen med redaksjonelt ansvar».

Denne forståelsen er i samsvar med Norsk Redaktørforenings *Råd om redaksjonell bruk av kunstig intelligens* (2023). Her understrekes blant annet at generativ KI som hovedregel bør gjennomgå av mennesker før publisering, at KI-genererte bilder som kan forveksles med ekte mennesker, situasjoner eller hendelser må behandles særlig varsomt, og at merking skal være tydelig og forståelig.

En slik avgrensning ivaretar både hensynet til åpenhet og publikums tillit, samtidig som redaksjonene ikke påføres unødige eller mekaniske merkekrav der redaksjonelt ansvar allerede sikrer kvalitet og etterprøvbarhet. Det redaksjonelle mediet går god for innholdet i sine publiserte og kvalitetssikrede KI-genererte tekster på lik linje som alt annet materiale mediet publiserer.

4. Kildevernet

Artikkel 4 stiller krav om at leverandører og idriftsettere skal sørge for nødvendig KI-kompetanse hos sine ansatte og andre personer som arbeider med drift og bruk av KI-systemer på deres vegne. Et sentralt spørsmål i den sammenheng er hvordan KI-systemene håndterer data. For journalistikken er kildevernet fundamentalt. Tilbydere av kunstig intelligens-tjenester må derfor pålegges å bygge inn effektive sikkerhetsmekanismer («guardrails») som garanterer at anonymiteten til kilder ikke avsløres.

5. Immaterielle rettigheter, transparens og bruk av åndsverk

Trening av KI-modeller reiser omfattende og prinsipielle spørsmål knyttet til opphavsrett. Journalistisk materiale – tekst, foto, grafikk, video og lyd – er i all hovedsak opphavsrettslig beskyttede verk, og utgjør en særlig verdifull kilde for trening av generative modeller. Grunnen til dette er at journalistiske tekster er språklig presise, godt redigerte og skrevet av profesjonelle, noe som gir modeller tilgang til høykvalitets språkdata. Videre dekker journalistikken et bredt spekter av samfunnsrelevante temaer, og gir modeller innsikt i aktuelle hendelser, fagområder, diskurser og kultur i norsk språkområde. I tillegg har journalistisk innhold en tydelig struktur, som gjør det egnet for systematisk analyse og modelltrening. Denne høye verdien gjør journalistisk materiale særlig utsatt og sårbar for urettmessig bruk i KI-trening.

Artikkel 53 nr. 1 c) pålegger leverandører av KI-modeller for allmenne formål å «innføre en framgangsmåte for å overholde unionsretten om opphavsrett og nærstående rettigheter, og særlig for å identifisere og etterleve, herunder ved hjelp av den nyeste teknologien, forbeholdelse av rettigheter i samsvar med artikkel 4 nr. 3.»

Det innebærer at rettighetshavere skal kunne reservere seg mot tekst- og datautvinning (TDM), og at KI-leverandører må benytte den nyeste teknologien for å etterkomme slike forbehold.

Presseorganisasjonene ser med bekymring på at EU så langt har stilt svake og generelle krav til teknologigigantenes respekt for opphavsretten. Det er særlig problematisk at rettighetshavere i praksis mangler reelle og tilgjengelige mekanismer for å reservere seg mot TDM. Vi oppfordrer derfor norske myndigheter til å arbeide for vesentlige forbedringer i den europeiske reguleringen, herunder etablering av effektive og brukervennlige reservasjonsmekanismer.

Artikkel 53 nr. 1 d krever at leverandører av KI-modeller utarbeider og offentliggjør et «tilstrekkelig detaljert sammendrag av innholdet som er brukt i treningen av KI-modeller til allmenne formål».

Kravet til transparens er i dag altfor generelt. Uten reell transparens, er det umulig å håndheve rettigheter og kreve kompensasjon for utnyttelse av ens verk. Hvis rettighetshavere skal ha en reell mulighet til å kontrollere hvordan deres innhold brukes, må de få tilgang til konkrete opplysninger om hvilke data som er brukt i modellene. Det krever at "tilstrekkelig detaljert oversikt" defineres på en måte som gjør dette mulig.

AI Act kobler dokumentasjonskravene opp mot respekt for opphavsretten. En "tilstrekkelig detaljert oversikt" over bruken av opphavsrettsbeskyttet materiale i treningen, skal gjøre det mulig for rettighetshavere (for eksempel mediehus) å forstå og eventuelt kreve kompensasjon. Dette samsvarer med eksisterende EU-lovgivning. AI Act bygger på EU-direktivet om opphavsrett i det digitale indre marked (DSM-direktivet), som gir rettighetshavere rett til å reservere seg mot "text and data mining" (TDM). AI-selskaper må derfor respektere TDM-unntak og "opt-out"-mekanismer som rettighetshavere har gjort gjeldende.

Vi anbefaler at norske myndigheter i det videre arbeidet sikrer meningsfull og effektiv transparens ved bruk av opphavsrettslig materiale i KI-trening. For øvrig slutter vi oss til Kopinors vurderinger når det gjelder transparens og respekten for immaterielle rettigheter.

Med vennlig hilsen

Norsk Presseforbund
Kristine Foss
Jurist

Norsk Redaktørforening
Arne Jensen
seniorrådgiver

Norsk Journalistlag
Ina Lindahl Nyrud
advokat

Mediebedriftenes Landsforening
Randi S. Øgrey
administrerende direktør